

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Bergen, 15.november 2012

Høringsuttalelse til rapporten «En kunnskapsbasert kulturpolitikk»

Vi viser til høringsnotat fra 15.8.2012, hvor UNI Rokkansenteret anmodes om å kommentere rapporten «En kunnskapsbasert kulturpolitikk».

UNI Rokkansenteret er svært positiv til forslagene om å videreføre den etablerte forskningssatsningen på sivilsamfunn og frivillig sektor og om å legge til rette for et langsiktig forskningsprogram på medier. Videre mener vi forslaget om å styrke forskningen på kulturområdet (kunst- og kulturvern) gjennom å opprette et forskningssenter vil være et verdifullt bidrag til kunnskapsbasene for politikktutforming og forvaltning. Nedenfor følger først noen generelle synspunkter på rapporten. Deretter kommenterer vi området «Sivilsamfunn og frivillig sektor» med utgangspunkt i de erfaringer vi så langt har gjort med deltaking i Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Til slutt kommer vi med noen forslag til organisering og kunnskapsbehov på feltet «Kultur».

Generelle innspill til rapporten

En organisering av den departementsfinansierte kulturforskningen i ulike sentra etter modell av frivillighetsforskningen er etter vår mening en hensiktsmessig modell. Hvorvidt slike sentra skal være konkret lokalisert til et fagmiljø, eller etableres som virtuelle sentra der to eller flere miljøer inngår er et åpent spørsmål, og delvis avhengig av kvaliteten og styrken til etablerte forskningsmiljøer innenfor det enkelte felt.

Når det gjelder medieforskning eksisterer det per i dag allerede flere sterke og solide forskningsmiljøer. Her kan det være formålstjenlig å lokalisere senteret til en konkret lokalitet, basert på en åpen utlysning der de ulike forskningsmiljøene kan konkurrere. Det som trenges nå er først og fremst å få etablert et kjernemiljø til å arbeide konsentrert med forskning på mediepolitisk relevante problemstillinger over ei viss tid.

På kulturfeltet er forskningsmiljøene færre og mer spredt. Her vil derfor en virtuell senterorganisering som kopler sammen flere forskningsmiljøer kunne være en mer formålstjenlig modell.

I rapporten blir det fremhevet at kultur- og kulturpolitisk forskning er et flerfaglig forskningsfelt. Det understrekes at flere forskningsperspektiver og kombinasjonen av disse bør benyttes for å forstå de komplekse virkninger og sammensatte prosesser som former kulturpolitikken og kultursektoren (s. 29). Det er oppløftende at utvalget ser for seg en kunnskapsutvikling som ivaretar «et bredt mangfold av kunnskapstradisjoner og perspektiver» (s. 6). Vi synes rapporten er nyansert i forhold til utfordringene og mulighetene knyttet til tverrfaglighet, særlig i forhold til samfunns- og humanvitenskapelige tradisjoner og perspektiver. Humanvitenskap bør likevel trekkes tydeligere frem som en relevant bidragsyter til kunnskapsbasene for politikktutforming på kulturfeltet, ikke bare i forhold til den langsiktige kulturforskningen, men også i forhold til forskning som gjøres på oppdrag og som er rettet mot bestemte mål. Koblingen til de humanistiske fagfeltene kan også fremheves som ressurs i forhold til samfunnsdialog og for å få frem det skapende og formidlende ved kulturområdene (s. 37-38).

Vi er enige i utvalgets understreking av at «anvendt og relevant forskning er best i samspill med, og på basis av, fri og uavhengig forskning som drives uten hensyn til politikkbehov og særinteresser» (s. 5).. Sterke grunnforskningsmiljø er en forutsetning for å kunne levere forskningsbidrag som er relevante for fremtidig politikktutforming innenfor kulturfeltet. Skillet som etableres i rapporten mellom grunn- og anvendt forskning har også problematiske sider. Å diskutere forskningsbehov med utgangspunkt i disse begrepene kan virke polariserende i forhold til hvilke forskningsmiljø som inkluderes, om det er de brede såkalte grunnforskningsmiljøene eller forskningsinstituttene. Det sentrale må heller være verdien av og kvaliteten på den forskningen som blir gjort, og at rammene for denne er slik det blir understreket i rapportens s. 38. Vi mener derfor at en mindre rigid forståelse av forholdet mellom grunn- og anvendt forskning kan være hensiktsmessig.

Videreføring av forskningssatsning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Vi støtter forslaget om opptrapping og videreføring av Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Forskningssatsningen bør imidlertid ha en langt større langsiktighet og forutsigbarhet enn det som så langt har vært tilfelle. Det bør legges til rette for at det kan bygges opp forskningsmiljøer hvor det er kontinuitet i forskningssinnsatsen.

Erfaringen med senteret har i all hovedsak vært svært positiv. Vi vil særlig trekke frem verdien av et fungerende tverrfaglig forskningsmiljø. Å jobbe i skjæringspunktet mellom grunnforskning og policyrelevante prosjekt må også trekkes frem som verdifullt. Det har vært motiverende å kunne bidra med et grunnlag for utforming av en mer kunnskapsbasert og helhetlig frivillighetspolitikk. Det har også vært givende å jobbe med problemstillinger som får direkte relevans og som blir etterspurt av mange aktører, både innen politikk, forvaltning og sivilsamfunnet på forskningsfeltet.

Det er samtidig viktig å opprettholde en kritisk refleksivitet i forhold til forskningens potensielle politiske rolle. Et forskningssenter som skal bidra med kunnskapsgrunnlag for politikktutvikling, kan lett bli sett som et redskap av både partier, de ulike departementene og interesseorganisasjoner som ønsker at forskning skal være nyttig og relevant nettopp for dem. Slike problemstillinger kan være problematiske både for den enkelte forsker, for fagmiljøets integritet og for forskningens allmenne relevans.

Vi vil derfor understreke viktigheten av at et slikt forskningssenter får mulighet til å ivareta sin faglige integritet. Et innspill fra oss vil i så henseende være å peke på at de finansielle rammene kan ha en utilsiktet innvirkning på dette. Dersom rammene blir for kortsiktige og uforutsigbare, kan det ha negative konsekvenser både på forskningens kvalitet og på forskernes og senterets faglige integritet. Foruten at kortsiktighet gir

slitasje på den enkelte forsker har det også innvirkning på muligheten for å opprettholde et sterkt, internasjonalt fagmiljø over tid. Et sterkt fagmiljø bør for eksempel ha langsiktighet nok til å kunne sørge for rekruttering av masterstudenter og stipendiater, til å kunne tenke kontinuitet rundt statistikkproduksjon, til å kunne utnytte innsamlet datamateriale effektivt og til flere formål enn rapporter, til å kunne utvikle teoretiske analyser og nye perspektiv på bakgrunn av innsamlet materiale og til å kunne produsere faglig meritterende publikasjoner som gjør at forskeren og fagmiljøet videreutvikler sitt kompetansenivå over tid. Det bør særlig gis rom til større og mer langsiktige komparative, og gjerne også historisk orienterte prosjekt, som også i større grad kan åpne opp for internasjonalt forskningssamarbeid.

Styrking av kultursektorforskning

Det er positivt at utvalget ønsker å styrke forskning på kulturområdet både med hensyn til «produksjonskapasitet og finansieringsmulighetene» (s. 10). Vi gir vår fulle støtte til forslaget om et tverrfaglig forskningssenter for kultursektorforskning.

Organisering

Sentermodellen som foreslås ser vi som et godt virkemiddel for å kunne styrke og fokusere FoU-innsatsen på kulturfeltet. Et slikt senter bør etter vår mening etableres som et virtuelt senter, der flere forskningsmiljø – både etablerte miljøer og miljøer under oppbygging kan inngå. En slik organisering vil kunne bidra til å bygge opp flere alternative forskningsmiljø innenfor kulturfeltet, som både kan samarbeide i noen sammenhenger og konkurrere med hverandre i andre sammenhenger.

I opprettelsen av et forskningssenter for kultursektorforskning vil vi særlig trekke frem verdien en tverrfaglig innretning der forskningsmiljøet opererer med flere metodiske tilnærminger og drar veksler på ulike disipliner fra humaniora, samfunnsvitenskap, økonomi, psykologi og juss. Dette kan etter vår oppfatning best oppnås gjennom en virtuell senteretablering, der flere ulike fagmiljø kan kobles sammen. Vi vil også understreke verdien av tett samarbeid mellom ulike forskningsinstitusjoner og av en kunnskapsproduksjon i skjæringspunktet mellom grunn- og anvendt forskning i nær kontakt med både oppdragsgivere/departement og ulike brukere blant politikere, kommuner og sivilsamfunnets ulike aktører. Det er viktig at forskerne som er tilknyttet senteret får merittert seg på feltet underveis, slik at man får bygget sterke og livskraftige forskningsmiljø som også kan levere kvalifisert politikkrelevant forskning. Dette fordrer langsiktighet og forutsigbare rammer. Vi er enig i at senterets legitimitet best kan sikres gjennom at institusjonen fremstår som faglig uavhengig med «nødvendig avstand til politiske myndigheter» og «nærhet til forskersamfunnet» (s. 38). Det er også positivt at utvalget ønsker å styrke den «grunnlagsbaserte forskningen. Et forskningssenter på kultursektorforskning kan bidra til å styrke kunnskapsbasen (bl.a. gjennom rekruttering av stipendiater), sikre perspektivmangfoldet og legge forholdene til rette for langsiktige satsninger.

Kunnskapsbehov

På side 38 lister utvalget opp noen sentrale stikkord for innretningen av et forskningssenter på kulturfeltet. Her savner vi en mer eksplisitt henvisning også til grunnforskningsoppgaver. Skal sentret kunne ivareta de oppgaver som her er listet opp på en god måte, forutsetter det også en mer langsiktig kompetanseoppbygging. Et solid grunnforskningsmiljø er en forutsetning også for å kunne styrke den anvendte forskningen på feltet.

På side 39 lister utvalget opp noen aktuelle forskningstema for en slik senteretsatsing. Temaene inkluderer både mer konkrete og policyrelaterte problemstillinger, så vel som

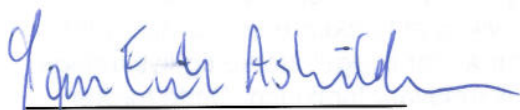
overordnede problemstillinger som forutsetter langsiktighet og mulighet for perspektivutvikling. Temaene fremstår som sentrale og viktige hver for seg, men opplistingen kan virke noe fragmentert og vi savner en noe klarere prioritering mellom ulike tema. Av de aktuelle forskningstemaer er det særlig punktene Kulturinstitusjonenes endrede samfunnsrolle, Komparative kulturpolitikkstudier og Kulturpolitikkenes nyere historie som vil kunne utgjøre de mer overordnede tema for et slikt senter. Vi vil her også trekke frem de muligheter som arkivstudier kan åpne for i en kulturpolitisk kontekst.

Vi vil også knytte noen kommentarer til det foreslåtte forskningstemaet Kulturpolitikk og mangfoldsamfunnet. Utvalget peker på at samfunnsutfordringer knyttet til mangfold vil være et tema for den fremtidige kulturforskningen. Vi mener det også er viktig å utmeisle forskningstema som mer spesifikt adresserer mulighetsbetingelser for å skape et kulturelt felleskap. Her vil det være naturlig å trekke perspektiver fra kulturforskningen inn i utdanningsfeltet og i dannelsesdiskusjoner.

Vi vil til slutt trekke frem forskningstemaet Skjønnsutøvelse og kvalitetsforståelser i kunst – og kulturfeltet (s. 39). I punkt 2.1 (forskningsområder og virkemidler, s. 8) peker utvalget på kunnskapsbehov for å møte utfordringer knyttet til mangfold og digitalisering av samfunnet. Her fremheves særlig behov knyttet til «kvalitet og innhold, ytringsfrihet, inkludering og deltakelse». Dette understreker betydningen av det nevnte forskningstemaet. Her kan det etableres muligheter til å ivareta og videreutvikle kunnskap og perspektiver opparbeidet gjennom det tverrfaglige KULVER-programmet som hadde som mål å bidra til kunnskap om «hvordan kulturelle fenomener tilskrives verdi og hvordan kulturell verdi endres, forskyves, overføres» (s. 26). Relatert forskning på kulturelitter og ulike inkluderings- og ekskluderingsmekanismer vil dessuten være godt tjent med tverrfaglig samarbeid mellom humanister og samfunnsvitere.

Mvh

Uni Rokkansenteret

Jan Erik Askildsen

Forskningsdirektør

Ole Andreas Brekke

Forskningsleder